

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет біології та лісового господарства

Кафедра лісового і садово-паркового господарства

Практика з лісового господарства

Коротка характеристика: нормативна; 1 курс 1 семестр; 4 кредити ЄКТС; 120 год.; форма контролю – залік.

Терміни практики: 4 тижні

Викладачі: [Гетьманчук Анатолій Іванович](#), кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства

[Войтюк Василь Петрович](#), кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства

Електронна пошта: Hetmanchuk.anatolii@vnu.edu.ua

Voytyuk.Vasyl@vnu.edu.ua

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Після якісного проходження практики студенти опанують такі компетентності, як:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

В сукупності з іншими фаховими освітніми компонентами це дозволить досягти наступних програмних результатів:

РН 2. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері лісового господарства.

РН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

Бригадний принцип організації практики додатково забезпечує набуття soft skills, зокрема навичок співпраці в колективі, фахового спілкування тощо.

До уваги здобувачів: Інформацію стосовно місця збору для проходження практики (яка в загальних рисах наведена у табличній формі далі у рубриках Місце практики) необхідно уточнювати у керівників практики на кожен її день, оскільки конкретні об'єкти кожного року змінюються. (наприклад, кожного року змінюються виділи і квартали, де плануються різні види рубок).

2. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

ДЕНДРОЛОГІЯ, ЛІСОЗНАВСТВО

Зміст, основні завдання, тривалість
1. Інструктажі з правил пожежної безпеки в лісі та з техніки безпеки при виконанні польової практики. – 1 год.
2. Ознайомлення з деревними та чагарниковими видами насаджень населених пунктів (екскурсія в зелених насадженнях). – 4 год. <u>Мета:</u> Навчитись визначати види деревних порід в польових умовах. <u>Місце практики:</u> зелені та лінійні насадження м. Луцьк. <u>Завдання:</u> 1. Експедиція по зелених насадженнях м. Луцьк. 2. Самостійна робота студентів по визначенню видів деревних порід за допомогою визначників. 3. Самостійна робота студентів по визначенню видів деревних порід без визначників. 4. Збір гербарію пагонів та насіння деревних рослин.
3. Ознайомлення з деревними видами лісів (екскурсія в лісових масивах). – 5 год. <u>Мета:</u> Навчитись працювати з визначниками деревних та чагарникових порід та визначати види деревних порід в польових умовах. <u>Місце практики:</u> лісові масиви зеленої зони м. Луцьк. <u>Завдання:</u> 1. Експедиція лісовими масивами. 2. Самостійна робота студентів по визначенню видів лісотвірних деревних порід за допомогою визначників. 3. Самостійна робота студентів по визначенню видів лісотвірних деревних порід без визначників. 4. Збір гербарію пагонів та насіння деревних рослин.
4. Ознайомлення з чагарниковими видами лісів (екскурсія в лісових масивах). – 5 год. <u>Мета:</u> Навчитись працювати з визначниками деревних та чагарникових порід та визначати види чагарникових порід в польових умовах. <u>Місце практики:</u> лісові масиви зеленої зони м. Луцьк. <u>Завдання:</u> 1. Експедиція лісовими масивами. 2. Самостійна робота студентів по визначенню видів переважаючих чагарникових порід за допомогою визначників. 3. Самостійна робота студентів по визначенню видів переважаючих чагарникових порід без визначників. 4. Збір гербарію пагонів та насіння чагарникових рослин.
5. Опрацювання методики визначення типів лісорослинних умов. Типи лісу дібров. – 5 год. <u>Мета:</u> Навчитись в польових умовах визначати типи лісорослинних умов. В процесі екскурсії виявити типи лісу дібров. <u>Місце практики:</u> лісові масиви ДП «Волинський лісовий селекційно-насінневий центр». <u>Завдання:</u> 1. На екскурсії у лісові масиви Волинського лісового селекційно-насінневого центру встановити деревні й кущові породи, а також типи лісорослинних умов та типи лісу. 2. Дати оцірку морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам. 3. Збір гербарію пагонів та насіння деревних рослин.

6. Опрацювання методики визначення типів лісорослинних умов. Типи лісу судібров. – 5 год.

Мета: В процесі екскурсії виявити типи лісу судібров.

Місце практики: Лісові масиви Ківерцівського лісництва ДП «Ківерцівське лісове господарство».

Завдання:

1. На екскурсії в лісових масивах Ківерцівського лісництва встановити типи лісорослинних умов та типи лісу.
2. Дати окомірну морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам.
3. Збір гербарію пагонів та насіння деревних рослин.

7. Опрацювання методики визначення типів лісорослинних умов. Типи лісу борів та суборів. – 5 год.

Мета: В процесі екскурсії виявити типи лісу борів та суборів.

Місце практики: Лісові масиви Градівського лісництва державного підприємства «Колківське лісове господарство», або КП «Господарник» Жидичинської сільської ради біля села Кульчин (за вибором).

Завдання:

1. На екскурсії в лісових масивах встановити типи лісорослинних умов та типи лісу.
2. Дати окомірну морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам.
3. Збір гербарію пагонів та насіння деревних рослин.

ЛІСОВА ТАКСАЦІЯ

Зміст, основні завдання, тривалість

1. Таксація окремого ростучого дерева та його частин. – 5 год.

Мета: Навчитись працювати з лісотаксаційними приладами та інструментами та здійснювати таксацію окремого ростучого дерева.

Місце практики: зелені та лінійні насадження м. Луцьк, окремі ростучі дерева, лабораторний корпус С (№ 2).

Завдання:

1. Ознайомитись з будовою та методикою користування основними приладами, інструментами та іншими засобами для виконання лісотаксаційних вимірювань.
2. Екскурсія. Здійснити кожним студентом індивідуальну таксацію окремого ростучого дерева.
3. Виконати камеральний обробіток отриманих польових даних.

2. Закладання індивідуальної пробної площі без рубки модельних дерев. – 5 год.

Мета: Вивчити методику проведення польових робіт при таксації насаджень.

Місце практики: лісові масиви (грабово-дубові деревостани) ДП «Волинський лісовий селекційно-насіннєвий центр».

Завдання:

1. Вибрати місце пробної площі, зробити її обмеження в натурі та прив'язку.
2. Здійснити суцільний перелік дерев на пробній площі.
3. Вибрати та обміряти модельні дерева.
4. Описати підріст, підлісок, живий надґрунтовий покрив.

3. Закладання індивідуальної пробної площі без рубки модельних дерев. – 5 год.

Мета: Вивчити методику проведення польових робіт при таксації насаджень.

Місце практики: лісові масиви (соснові деревостани) КП «Господарник» Жидичинської сільської ради.

Завдання:

1. Вибрати місце пробної площі, зробити її обмеження в натурі та прив'язку.
2. Здійснити суцільний перелік дерев на пробній площі.
3. Вибрати та обміряти модельні дерева.
4. Окомірно визначити основні лісівничо-таксаційні показники насадження (склад,

походження, вік, середні висоту і діаметр, повноту, запас тощо), описати підріст, підлісок, живий надґрунтовий покрив.

4. Камеральна обробка матеріалів індивідуальних пробних площ без рубки модельних дерев. – 10 год.

Мета: Вивчити методику проведення камерального обробітку польових даних пробних площ.

Місце практики: лабораторний корпус С (№ 2).

Завдання:

1. Обчислити кількість стовбурів та суму площ поперечних перерізів на 1 га.
2. Розрахувати середній діаметр насадження.
3. Побудувати криву висот та знайти середню висоту насадження.
4. Встановити клас бонітету.
5. Розрахувати повноту насадження.
6. Обчислити запас насадження.
7. Розрахувати склад насадження.

5. Ландшафтна таксація лісових масивів. – 5 год.

Мета: Вивчити методику визначення основних ландшафтно-рекреаційних показників лісових насаджень.

Місце практики: лісові масиви зеленої зони м. Луцьк.

Завдання:

1. Вибрати місце пробної площі.
2. Встановити тип ландшафту.
3. Встановити ступінь стійкості насадження до рекреаційних навантажень.
4. Встановити стадію рекреаційної дигресії насадження.
5. Визначити естетичну оцінку насадження.
6. Визначити клас пішохідної доступності насадження.
7. Визначити додаткову оцінку насадження.
8. Встановити клас рекреаційної оцінки насадження.

ЛІСІВНИЦТВО

Зміст, основні завдання, тривалість

1. Оцінка насіннєвої урожайності лісових деревних порід. Типи лісу судібров. – 5 год.

Мета: Навчитись оцінювати урожайність насіння головних лісотвірних порід.

Місце практики: лісові масиви Ківерцівського лісництва ДП «Колківське лісове господарство».

Завдання:

1. На екскурсії у лісові масиви ДП «Колківське лісове господарство» встановити деревні й кущові породи, типи лісорослинних умов та типи лісу.
2. Дати окомірну морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам.
3. Оцінити урожайність окремих дерев і деревостану в цілому.

2. Оцінка природного поновлення лісових деревних порід. Типи лісу борів та суборів. – 5 год.

Мета: Навчитись оцінювати природне поновлення головних лісотвірних порід.

Місце практики: лісові масиви (соснові деревостани) КП «Господарник» Жидичинської сільської ради або лісові масиви Градівського лісництва державного підприємства «Колківське лісове господарство».

Завдання:

1. На екскурсії в лісових масивах встановити типи лісорослинних умов та типи лісу.
2. Дати окомірну морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам.
3. Оцінити наявність та благонадійність природного поновлення лісових деревних порід шляхом закладання пробних площ та облікових площадок.

3. Оцінка насіннєвої урожайності та природного поновлення лісових деревних порід. Типи лісу дібров. – 5 год.

Мета: Закріпити вміння оцінювати урожайність насіння та природного поновлення головних лісотвірних порід.

Місце практики: лісові масиви (дубові деревостани) ДП «Волинський лісовий селекційно-насіннєвий центр».

Завдання:

1. На екскурсії у лісові масиви ДП «Волинський лісовий селекційно-насіннєвий центр» встановити деревні й кущові породи, типи лісорослинних умов та типи лісу.
2. Дати окомірну морфолого-лісівничу характеристику окремим деревостанам.
3. Оцінити урожайність окремих дерев і деревостану в цілому.
4. Оцінити наявність та благонадійність природного поновлення лісових деревних порід шляхом закладання пробних площ та облікових площадок.

3. Відвід лісосіки в рубку догляду. – 5 год.

Мета: Навчитись проектувати заходи поліпшення лісових насаджень та практично здійснювати відведення лісосік в рубку догляду.

Місце практики: Лісові масиви Градівського лісництва ДП «Колківське лісове господарство».

Завдання:

1. Виявити насадження, які потребують проведення рубок догляду.
2. Вибрати місце пробної площі, зробити її відмежування в натурі та прив'язку.
3. Здійснити відвід лісосіки в рубку догляду.

4. Відвід лісосіки в санітарну рубку вибірково. – 5 год.

Мета: Навчитись проектувати заходи поліпшення лісових насаджень та практично здійснювати відведення лісосік в санітарні рубки.

Місце практики: лісові масиви (соснові деревостани) КП «Господарник» Жидичинської сільської ради.

Завдання:

1. Виявити насадження, які потребують проведення санітарних рубок.
2. Вибрати місце пробної площі, зробити її відмежування в натурі та прив'язку.
3. Здійснити відвід лісосіки в санітарну рубку вибірково.

5. Відвід лісосіки в рубку головного користування. – 5 год.

Мета: Навчитись практично здійснювати відведення лісосік в рубку головного користування.

Місце практики: Лісові масиви ДП «Волинський лісовий селекційно-насіннєвий центр».

Завдання:

1. Виявити насадження, які підлягають проведення суцільно-лісосічних рубок.
2. Зробити відмежування лісосіки в натурі та її прив'язку.
3. Здійснити відвід лісосіки в рубку догляду.

КАМЕРАЛЬНИЙ ОБРОБІТОК ПОЛЬОВИХ ДАНИХ, РОБОТА З ДОКУМЕНТАМИ

Зміст, основні завдання, тривалість

1. Робота з гербаріями пагонів, листя та насіння деревних і чагарникових порід. – 10 год.

Мета: Навчитись висушувати гербарні зразки та визначати види деревних порід за визначниками і без них.

Місце практики: лабораторний корпус С (№ 2).

Завдання:

1. Висушити зібрані гербарні зразки.
2. Визначити види деревних порід за допомогою визначників.
3. Оформити зібрані гербарні зразки.

2. Матеріально-грошова оцінка лісосік. – 10 год.

Мета: Навчитись здійснювати матеріально-грошову оцінку лісосік.

Місце практики: лабораторний корпус С (№ 2).

Завдання:

1. Виконати камеральний обробіток польових даних отриманих в результаті відводів з визначенням лісівничо-таксаційних показників.
2. Здійснити матеріально-грошову оцінку лісосік за результатами відводів.

3. Оформлення звіту за практику. – 10 год.

Мета: Навчитись технічним особливостям оформлення документації з використанням Microsoft Word.

Місце практики: лабораторний корпус С (№ 2).

Завдання:

1. Навчитись редагувати тексти у Microsoft Word з метою приведення їх до встановлених технічних параметрів (шрифту, розміру, параметрів сторінки тощо).
2. Навчитись структурувати тексти з метою полегшення навігації в електронних варіантах текстів та формування автоматичного змісту.
3. Навчитись оформлювати списки використаних джерел інформації.
4. Навчитись створювати автоматичні (перехресні) посилання на джерела інформації.
5. Оформлення звітів за практику з урахуванням усіх вимог.
6. Захист звітів за практику.

4. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль практичного курсу здійснюється у два етапи: на першому етапі здійснюється оцінка якості практичного виконання польових робіт; на другому етапі приймається захист звіту (1 звіт на бригаду), при цьому захист відбувається кожним студентом індивідуально. Звіт бригади повинен містити:

- результати (опис результатів) визначення видів дерев і чагарників, типів лісорослинних умов, оцінки насінневої урожайності окремих дерев і деревостанів;
- картки і відомості обліку природного поновлення;
- результати таксації дерева, що росте;
- картки і відомості обробки пробних площ, абрис виділів;
- відомості матеріально-грошової оцінки лісосік;
- гербарій пагонів, листя та насіння деревних і чагарникових порід.

Якість виконання польових робіт перевіряється викладачем безпосередньо на місці проведення цих робіт. Оцінюється дотримання методики та правильність користування спеціальним інвентарем.

Якість виконання камеральних робіт і якість бригадного звіту перевіряється викладачем після здачі звіту перед захистом.

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: – знання предмету та володіння матеріалом;	15
2. Особистісні характеристики: – дисциплінованість під час проходження практики; – самостійність та ініціативність; – професійна спрямованість;	10
3. Оцінювання процесу проходження практики: – вміння володіти вимірювальними інструментами; – оволодіння методиками закладання пробних площ, рекреаційної оцінки деревостанів тощо;	25
4. Оцінювання звітної документації: – доля особистої участі члена бригади у підготуванні бригадного звіту;	25

– оформлення польових матеріалів; – підбір і доцільність застосування формул та інших методів розрахунків; – правильність виконання розрахунків.	
5. Захист практики (індивідуальний)	25
Сума	100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Горошко М.П. Лісова таксація: Практикум для студентів спеціальності 7.130401 / М.П. Горошко, П.Г. Хомюк. – Львів: УкрДЛТУ, 2001. – 132 с.
2. Гром М. М. Лісова таксація : підручник / М. М. Гром. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2007. – 416 с.
3. Заячук В. Я. Дендрологія / В. Я. Заячук. – Львів. : СПОЛОМ, 2014. – 676 с.
4. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія / О. А. Калініченко. – К. : Вища шк., 2003. – 199 с.
5. Лісова таксація. Методичні рекомендації до лабораторних та розрахункових робіт для студентів спеціальності 205 «Лісове господарство» / О. В. Кичилук, В. В. Миронюк, А. І. Гетьманчук, В. П. Войтюк, В. В. Андреєва, М. О. Шепелюк. Луцьк, 2021. 80 с.
URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19579>
6. Миронюк В. В. Лісова таксація : конспект лекцій для студентів напряму підготовки: 6.090103 – «Лісове і садово-паркове господарство» [видання друге, доп.] / В. В. Миронюк, В. А. Свинчук ; Нац. у-нт біоресурсів і природокористування України, каф. ліс. таксації та лісовпорядкування. – К. : Вид-во НУБіП України, 2016. – 104 с.
7. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. – Ірпінь : Укрдержліспроєкт, 2000. – 18 с.
8. Подкоритов В. І. Посібник із вимірювання та оцінки якості деревини в круглому вигляді [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.enpi-fleg.org/site/assets/files/2111/manual_podkorytov_measuring_and_quality_assessment_round_wood.pdf
9. Свириденко В.Є. Лісівництво. Підручник / В.Є. Свириденко, О.Г. Бабіч, Л.С. Киричок. – К.: Арістей, 2005. – 544 с.
10. Швиденко А.Й. Лісознавство: Підручн. для вузів / А.Й. Швиденко, Б.Ф. Остапенко. – Чернівці: Зелена Буковина, 2001. – 354 с.

Нормативно-правова

11. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Джерело : Офіц. сайт ВР України. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

12. Інструкція з впорядкування лісового фонду України, ухвалена рішенням науково-технічної ради Державного комітету лісового господарства України (протокол № 2 від 30 жовтня – 1 листопада 2006 р.) [Електронний ресурс] / ВО Укрдержліспроект. – Джерело : Офіц. сайт ВО Укрдержліспроект. Режим доступу : http://www.lisproekt.gov.ua/fileadmin/user_upload/files/docs/instructions/Instrukciya-z_vporyad..pdf
13. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, затверджений Постановою КМУ від 16 травня 2007 р. № 733 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Джерело : Офіц. сайт ВР України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п>
14. Правила відтворення лісів, затверджено Постановою КМУ від 1 березня 2007 р. № 303 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Джерело : Офіц. сайт ВР України. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=303-2007-%EF>
15. Правила поліпшення якісного складу лісів, затверджено Постановою КМУ від 12 травня 2007 р. № 724 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Джерело : Офіц. сайт ВР України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п>
16. Правила рубок головного користування, затверджені Наказом Державного комітету лісового господарства України від 23 грудня 2009 р. № 364 [Електронний ресурс] / Державний комітет лісового господарства України. – Джерело : Офіц. сайт ВР України. Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>
17. Санітарні правила в лісах України [Електронний ресурс]. Джерело : Офіц. сайт ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/555-95-п>

Довідкова

18. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Голонасінні : Довідник / М. А. Кохно, В. І. Гордієнко, Г. С. Захарченко та ін.; За ред. М. А. Кохна, С. І. Кузнецова; НАН України, Нац. бот. сад ім. М. М. Гришка. – К.: Вища школа, 2001. – 207 с.
19. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покритонасінні. Частина 1; Частина 2: Довідник / М. А. Кохно, Л. І. Пархоменко, А. У. Зарубенко та ін.; За ред. М. А. Кохна. – К. : Фітосоціоцентр, 2002. – 448 с.
20. Довідник лісовпорядника / В. А. Мостепанюк, О. О. Орлов, В. С. Ейсмонт, В. С. Вишневський [вид. 2-е, доповнене]. – Житомир : ПП «Рута», 2017. – 884 с.
21. Лісотаксаційний довідник / [за ред. С. М. Кашпора, А. А. Строчинського]. – К. : Видавничий дім Вініченко, 2013. – 496 с.
22. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии / Минлесхоз УССР. – К. : Урожай, 1987. – 560 с.
23. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Джерело : Офіц. сайт Верховної Ради України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
24. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню / Минлесхоз УССР. – К. : Урожай, 1984. – 630 с.